

Prof. dr hab. Adam Gwiazda,
Instytut Nauk Politycznych
Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego
W Bydgoszczy

17.10.2017 r.

OCENA

dorobku naukowo-badawczego, dydaktyczno-organizacyjnego i popularyzatorskiego pani dr Ivetty Andruszkiewicz ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Pani dr Ivetta Andruszkiewicz od kilkunastu lat prowadzi na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu badania naukowe poświęcone głównie aktywności zawodowej kobiet i ich sytuacji na rynku pracy oraz pozycji społecznej. Efektem tych badań jest najnowsza monografia, pt. Polityka równości. Polskie realia, Poznań, Wydawnictwo Naukowe WNPiD 2017, str.189 oraz monotematyczny cykl 18 artykułów naukowych opublikowanych w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych i pracach zbiorowych. Problematyka równości kobiet i mężczyzn wobec prawa była i jest nadal przedmiotem wielu opracowań naukowych i popularno-naukowych. Jest też przedmiotem wielu, różnorodnych ocen ról społecznych mężczyzn i kobiet oraz różnych sporów dotyczących źródeł, przejawów i następstw nierówności pomiędzy obiema płciami. Celem najnowszej monografii p.dr Ivetty Andruszkiewicz było przedstawienie roli kobiety „w przestrzeni publicznej”...oraz” intensywnych zmian, jakie dokonały się w sferze sytuacji kobiet w następstwie transformacyjnego przełomu” (s.9) w Polsce. W monografii tej Autorka zawarła także swoją ocenę „realizacji celów

strategicznych równości płci: równej niezależności ekonomicznej kobiet i mężczyzn, godzenia życia zawodowego i prywatnego, eliminacji stereotypów płci” (s.10). We wstępie sformułowała główną hipotezę badawczą oraz postawiła kilkanaście pytań szczegółowych, na które następnie udzieliła odpowiedzi w poszczególnych rozdziałach swojej monografii.

Należy podkreślić, że struktura rzeczowa tej monografii nie budzi żadnych zastrzeżeń może z wyjątkiem rozdziału pierwszego, w którym Autorka omówiła zwięźle działalność państwa w zakresie polityki społecznej (s.13-20). Nie są to rozważania zbyt odkrywcze chociaż pośrednio są związane z główną tematyką tej bardzo interesującej monografii i można było w tym miejscu omówić ewolucję konfliktu płci – konfliktu ról (biologicznych i przede wszystkim społeczno-kulturowych) kobiet i mężczyzn lub poświęcić ten rozdział problematyce równości i różnic między kobietami i mężczyznami przejawiającymi się nie tylko na rynku pracy. Można byłoby udzielić odpowiedzi na pytanie, w kontekście tego rodzaju rozważań, czy prawdziwa równość kobiet wobec mężczyzn jest lub nie jest osiągalna? A jeśli tak, to w jakim systemie i po odrzuceniu jakich tradycyjnych ról społecznych?

Powyższa uwaga oczywiście nie umniejsza wartości tej monografii, w której w sposób interesujący omówiono w kolejnych rozdziałach takie zagadnienia, jak: zasadę równości w systemie europejskim, zakaz dyskryminacji w Polsce, sytuację kobiet na rynku pracy w początkowym okresie i w ostatnim, piątym rozdziale „Równouprawnienie kobiet i mężczyzn” przez pryzmat m.innymi segregacji zawodowej, lobbingu na rynku pracy (w miejscu pracy), nierówności w zakresie zarobków i wysokości emerytury oraz ubóstwa kobiet. Autorka tej interesującej pracy starała się wykazać, także na podstawie przeprowadzonych badań, że zwiększenie udziału kobiet w przestrzeni publicznej i prywatnej przynosi wymierne korzyści dla społeczeństwa i gospodarki” (s.171). Trudno nie zgodzić się z taką konkluzją jak również ze stwierdzeniem, że

„niedostateczna reprezentacja kobiet w przestrzeni publicznej to niepełne wykorzystanie potencjału, jakim jest kapitał ludzki” (s.169). Czy jednak w celu więcej niż dostatecznej reprezentacji kobiet w tej przestrzeni, tj. głównie na rynku pracy, należy postulować rozważenie np. systemu kwotowego dotyczącego „pożądanych proporcji udziału kobiet i mężczyzn”? (s.169). Kto miałby te pożądane proporcje określać? Autorka sugeruje niejednokrotnie, że powinno to robić państwo, a w rzeczywistości to jednak rynek determinuje efektywne zapotrzebowanie na pracowników zarówno w schyłkowych gałęziach przemysłu i usług (gdzie coraz częściej ludzi zastępują roboty), jak również w branżach przyszłościowych, gdzie z kolei okazuje się, że odpowiednie kwalifikacje do pracy w tych branżach posiada więcej mężczyzn niż kobiet. Jak można by więc realizować zasadę równości i niedyskryminacji płci, gdyby rząd demokratycznego państwa wprowadził np. mniejsze limity przyjęć na studia wyższe dla mężczyzn a znacznie większe dla kobiet aby w ten sztuczny i z pewnością niesprawiedliwy sposób wyrównać szanse kobiet na uzyskiwanie lepiej płatnej pracy w branży IT i innych przyszłościowych gałęziach przemysłu i usług?

Autorka trafnie stwierdza w zakończeniu swojej pracy, że „równość kobiet i mężczyzn należy postrzegać jako równość szans, a tylko zapis formalno-prawny w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz Kodeksie Pracy” (s.171). Pozytywnie też ocenia rozwój takich elastycznych form zatrudnienia jak: praca kontraktowa, na czas określony i inne formy, które umożliwiają kobietom wypełnianie obowiązków rodzinnych i zawodowych. Z drugiej jednak strony również trafnie podkreśla, że właśnie większa elastyczność zatrudnienia i płac , obok postępującego procesu globalizacji, „znacznie pogłębiają nierówności płacowe” (s.170). Nie łatwo jest więc rozstrzygnąć czy elastyczność zatrudnienia jest zjawiskiem pozytywnym czy w dłuższym okresie czasu raczej negatywnym.

Trudno też się zgodzić z twierdzeniem, że w każdej sytuacji braku określonego typu kwalifikacji na rynku pracy tracą na tym bardziej kobiety niż mężczyźni w tym sensie, że zwiększa się wtedy bardziej bezrobocie wśród kobiet. Można się domyślać, że wniosek ten wynika z aktualnych badań Autorki tej monografii odnoszących się tylko do rynku pracy w Polsce. Można było jednak, dla porównania, zapoznać się z sytuacją na bardziej rozwiniętych rynkach pracy, np. w Stanach Zjednoczonych, gdzie nie tylko postępująca transformacja gospodarki, lecz także transformacja rodziny powoduje od wielu już lat określone zmiany na rynku pracy. I są to zmiany nie zawsze niekorzystne dla kobiet, które w/w kraju w latach 1970-tych masowo podbiły tamtejszy rynek pracy, przyczyniając się do okresowego wzrostu bezrobocia wśród mężczyzn. Pisał o tym szczegółowo w rozdziale („Nowa rodzina i elastyczna praca”) swojej nowatorskiej na owe czasy monografii Martin Carnoy (*Sustaining the New economy: work, family, and community in the information age*, New York 2000, wydanej także w 2002 roku w języku polskim: *Utrwalanie nowej gospodarki: praca, rodzina i społeczność w wieku informacji*, przekład: Adam Gwiazda, Toruń 2002, s.268).

Podobne tendencje występują w niektórych krajach zachodnich także w bieżącym stuleciu. Proponowanie kobietom przez przedsiębiorców niższej stawki płac oznacza w przypadku wielu zawodów także znacznie większy popyt na „kobietą tańszą siłę roboczą”, a mniejszy popyt na pracę mężczyzn. Zgadzam się z konkluzją Autorki omawianej monografii, że przedsiębiorcy często jednak wykorzystują „poczucie niepewności zatrudnienia” wśród kobiet, co prowadzi do ich dyskryminacji na rynku pracy. Od odpowiednio więc nie tyle uchwalanej, ile rygorystycznej wdrażanej polityki równości płci zależy – jak trafnie stwierdza Autorka tej monografii – zapewnienie wszystkim równych szans i równego dostępu do istniejących w danym kraju zasobów. Monografia ta nie tylko poszerza dotychczasową wiedzę w zakresie polityki równości płci, lecz

stanowi wartościowy wkład do dalszego dyskursu naukowego na temat polityki równości nie tylko w naszym kraju czy Unii Europejskiej.

Dotychczasowe badania naukowe p. dr Ivetty Andruszkiewicz koncentrowały głównie wokół zawartej w omówionej monografii problematyki. Znalazło to wyraz w opublikowaniu 19 artykułów naukowych w prestiżowych czasopismach polskich, dziewięciu artykułów opublikowanych w formie rozdziałów w polskich pracach zbiorowych oraz pięciu rozdziałach opublikowanych w pracach zbiorowych wydanych w języku angielskim. Ponadto p. dr Ivetta Andruszkiewicz była redaktorem ośmiu monografii, w tej liczbie trzech w języku angielskim oraz opublikowała trzy recenzje w czasopismach naukowych, w tym jedną w czasopiśmie zagranicznym oraz kilku artykułów popularno-naukowych. Do powyższego dorobku naukowego należy doliczyć imponującą liczbę aż 39 referatów wygłoszonych na ogólnokrajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych oraz udział p.dr Ivetty Andruszkiewicz w 9 międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych i kilku europejskich i krajowych programach badawczych.

Z przyjemnością więc stwierdzam, że p.dr Ivetta Andruszkiewicz posiada znaczący dorobek naukowy, który spełnia wszelkie wymogi stawiane młodszym pracownikom naukowym ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Pani dr Ivetta Andruszkiewicz posiada równie bardzo duży dorobek dydaktyczno-organizacyjny. W omawianym okresie prowadziła wykłady, ćwiczenia, konwersatoria i seminaria dyplomowe na studiach I i II stopnia z następujących przedmiotów: polityka społeczna i gospodarcza, historia myśli ekonomicznej, podstawy ekonomii, ekonomia, ekonomia z elementami zarządzania, fuzje i przejęcia w gospodarce światowej, oraz dwa wykłady monograficzne (fakultatywne). Wypromowała 100 licencjatów i 20 magistrów oraz pełniła od 2014 roku funkcję promotora pomocniczego w przewodzie

doktorskim mgr Elizy Kani. Prowadziła także szkolenia urzędników samorządu terytorialnego i administracji rządowej. W trakcie tych szkoleń starała się popularyzować problematykę polityki równości oraz zagadnienia związane z funkcjonowaniem rynku pracy w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej.

Pani dr. Ivetta Andruszkiewicz pełniła m.in. funkcję Sekretarza Społecznej Rady Programowej na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa. Pełni też funkcję redaktora tematycznego w zakresie polityki gospodarczej i społecznej w czasopiśmie „The Polish Political Science Quarterly” oraz jest członkiem Rady Programowej czasopisma wydawanego też w języku angielskim „Studies of Economic and Social Processes”. Jest także recenzentem artykułów publikowanych w „Przeglądzie Politologicznym” i od 2017 roku w czasopiśmie „Political Preferences”. Za swoją działalność dydaktyczno-organizacyjną otrzymała w roku akademickim 2005-2006 nagrodę Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza a w roku akademickim 2012/23 nagrodę Dziekana Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa. Jej dorobek dydaktyczno-organizacyjno-popularyzatorski spełnia także wszelkie wymagania stawiane młodym naukowcom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Z przyjemnością więc stwierdzam, że przedłożony mi do oceny dorobek naukowy pani dr. Ivetty Andruszkiewicz, na który składa się osiemnaście monotematycznych artykułów naukowych, 39 referatów wygłoszonych na ogólnokrajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych oraz przede wszystkim monografia, pt. „Polityka równości. Polskie realia”, Poznań 2017, spełniają wszystkie wymagania ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595 ze zmianami). Oceniam ten dorobek, jak również dorobek dydaktyczno-organizacyjno-popularyzatorski bardzo pozytywnie i tym samym popieram wniosek pani dr. Ivetty Andruszkiewicz o nadanie jej stopnia doktora

habilitowanego w dyscyplinie nauk o polityce.

Adam Pióro